Ч. 211 Середа 20 вересня (3 жовтня) 1900. Рік X

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і на зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік	К.	4·80
на пів року	„	2·40
на чверть року	„	1·20
місячно . .	„	—·40

Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік	К.	10·80
на пів року	„	5·40
на чверть року	„	2·70
місячно . .	„	—·90

Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

(Рух виборчий. — Росия, Франция і Німеччина в справі хіньскій. — Едикт хіньскої цісаревої. — Положене в Трансвалю і президент Крюґер.)

Німецка християнсько-суспільна партия оголосила відозву до виборців, в котрій остерігае перед обструкциєю, бо скоро би в новій палаті послів проявила ся обструкция, то і зараз настав би конець конституциї. Того лиш вижидають вороги Австриї а також зжидоватілі Мадяри, радикали і социялісти. У відозві нарікае ся на социялістів, що они стали ся причиною дорожні вугля.

Член палати панів ґр. Іван Гаррах оголосив в ческій Politik письмо, в котрім проектує основане нової партиї політичної, під назвою „партия австрийских патріотів". Проґрама сеї нової партиї мала би бути слідуюча: реформа конституциї; рівні права для всіх в церкві, школі, в суді, при виборах і т. д.; реформа судова; спис населения після рідної їх мови; охорона меншости; піддержуване чувств династичних; поміч для фінансів краєвих; німецка мова в армії і у властий центральних; обовязкова наука другої мови краєвої; ширене австрийского патріотизму і плекане взаїмної любови межи народами; безвзглядне поборюване внутрішних ворогів Австриї; піднесене сили податкової; піддержуване чувств релиґійних і поступу у всіх напрямах; утворене більшости в палаті послів здібної до роботи, через заключене відповідного компромісу.

В Тернополи відбуло ся під проводом пос. Остапчука і о. Цурковского віче, на котрім явив ся також пос. Гладишовский. Віче поставило остаточно кандидатури радикальні.

Matin доносить очевидно з інспірованого жерела, що по першій виміні гадок межи кабінетами в Парижи, Берлині і Петербурзі усунено всяку навіть найменшу ріжницю в поглядах межи Франциєю, Німеччиною а Росиєю. Росия пристала на то, щоби еї посол і еї войско було доти в Пекіні, доки обставини будуть того вимагати. За то Німеччина признала, що укаране виноватих есть що правда головною справою, але що не потреба робити з того услівя до навязаня переговорів з Хіною. Здае ся, що то порозуміне тих трох держав спонукало видане цісарского едикту, в котрім каже ся: „Трон не виноватий положеню; его викликало то, що князі цісарского двору і вельможі сприяли боксерам. Тих длятого треба укарати. Межи виновниками вичислені в едикті також князі першої ранґи Чванґ-Цаі Гсін і Тпо-Чінґ, котрих позбавлено їх ранґи і їх уряду. Князь другої ранґи Туан мае бути також позбавлений всіх своїх урядів і пенсий і мае бути переданий двірскому судови до строгого укараня. Дальше мають бути укарані князі другої ранґи Цаі-Лян і віцепрезидент цензорату Інґмін. Отже есть певною річию, що цісар і цісарева хіньска годять ся вже на укаране виновників, а тим самим і піддають ся воли держав европейских. Але що до повисшого порозуміня, о котрім говорить згадана францускa ґазета, то треба сумнівати ся. Росия заняла западто великий шмат хіньскої землі, майже цілу Манджурию і певно не схоче еї тепер в ніякий спосіб назад віддати. Другі держави не взяли нічого, отже їм не лишае ся нічого иншого як або також щось брати, або не допустити до того, щоби Росия брала. Хитра Росия хоче длятого очевидно залагодити сю справу добровільною умовою з самою Хіною і длятого, щоби еї позискати, старае ся тепер підобрити ся їй. Росия відкликала длятого свої войска з Пекіну а „Нов. Время" доносячи о тім каже, що то зробило дуже добре враженє у хіньского правительства, котре готове вже помирити ся. Треба однакож не забувати о тім, що держави вправді не вели війни з Хіною, лиш розпорядили операциї войскові в ціли придушеня ворохобні боксерів. Той сам характер мають ще й теперішні операциї. То правда; але чому той погляд висказує ся аж тепер коли Росия заняла Манджурию? Чому давнійше на то не звертано уваги?

Положене Бурів в Трансвалю есть дуже прикре, але они мимо того не перестали і дальше вести війни. Значна часть бурскої армії, приперта до границі португальскої колонії, перейшла туди, а в послідних днях виїхало з Трансвалю около 400 людий, котрі служили в бурскім войску яко охотники. Всі они вертають до Европи. З Льондону доносять, що на жадане анґлийского правительства командант нідерляндского корабля военного „Гельдерлянд" зажадав від трансвальского президента Крюґера письменної заяви, що всі вар-

4)

ПИСЬМО і МОВА.

(Написав К. Вербин.)

(Дальше).

Для ліпшого зрозуміня річи, мусимо тут поговорити трохи обширнійше про етимольоґію.

Наука етимольоґії дуже недавна, бо сягае ледви до початку 19-го столітя. Правда, що вже й грецкі та римскі учені ставили собі то питане, звідки взяли ся всілякі мови, і старали ся пояснити его собі, порівнуючи зі собою поодинокі слова, але они в тім порівнуваню не зайшли далеко, бо звертали увагу лиш більше на случайну подібність слова а не на его, дійстне походжене; їх досліди в сім напрямі суть длятого без значіня. Але і нашим теперішним ученим не удало ся ще вислідити, чи всі мови на сьвіті вийшли з одної, чи може розвинули ся окремо. З етимольоґії і порівнуваня всіляких язиків з собою показало ся лиш то одно, що всі мови на сьвіті дасть ся зложити в кільканайцять громад, обнимаючих більше або менше споріднені з собою мови, а іменно: 1) т. зв. індо-европейскі (індоґерманьскі або арийскі) мови, до котрих належать: індийска, перска, афґаньска, курдска, вірменьска, грецка, альбаньска; мови італійскі, з котрих виробили ся: латиньска, італіяньска, француска, іспаньска і румуньска; кельтийска, з котрої виробила ся анґлійска; мови ґерманьскі, як: німецка, даньска і скандинавскі; славяньскі мови: як руска, российска, польска, ческа, болгарска, сербска, і др.; — 2) хамітосемітскі (назва по імени Хама і Сема, синів Ноя); до котрих належать: єгипетска, єврейска, фенікійска, арабска і асирийско-вавилоньска, яка задержала ся в т. зв. клиновім письмі, а котра вже, як здае ся, за часів Ісуса Христа належала до мертвих; — 3) мови кавкаскі; — 4) мова баскійска, якою говорить малесеньке племя в Іспанії, в піринейских горах близько біскайского заливу; — 5) мови нубійскі в Африці; — 6) мови дравідскі в передній Індиї; — 7) мови одно-складові (хіньска, тібетаньска); — 8) мова корейска; — 9) мова японьска; — 10) мови арало-альтайскі; — 11) маляйска мова; — 12) мови американьских рас; — 13) мови північні (Ескімосів, Остяків і т. п.); — 14) австральскі мови; — 15) мова Банту; — 16) муриньскі мови (в Африці); — 17) мова Папуа (на Филипинах і Новій Ґвінеї); — 18) мова Готентотів.

Придивім же ся тепер, якими способами етимольоґія доходить правди в словах, значить ся, того початку, тої основи, на який виробили ся поодинокі слова в якійсь мові. Она збирае цілу громаду слів, живих або й мертвих, написаних, котрі не лиш у вимові, але й в своім значіню подібні до себе, і порівнуе їх, ось н. пр. слова: „мерти (мру), вмирати, завмирати, мертвий, мертвець, мерлець, мертвецкий, смерть, смертний, безсмертний, смертельний, мари, морити, заморити, морене, і т. д. Коли порівнаемо ті слова, то видимо, що у всіх лиш два звуки ніколи не зміняють ся, а то звуки „мр" всі прочі зміняють ся; длятого кажемо, що звуки „мр" суть коренем або основою тих слів, і що всі они виробили ся з того одного спільного кореня. Коли для порівнаня возьмемо ще й другі мови славяньскі, або мертві мови, як церковну і старославяньску, то побачимо, що в них знаходить ся той сам корінь. Ідемо дальше і порівнуемо ті слова н. пр. з латиньскою мовою, в котрій знаходимо знов такі слова, як: morior (умирати), mortuus (мертвий), mors (смерть); і в сих словах видимо також, що знаходять ся незмінно ті самі звуки „mr", а то той сам корінь, а то наводить нас на гадку, що мови: наша руска, церковна, старославяньска і латиньска споріднені з собою, бо їх слова мають спільні корені.

От таким способом доходить етимольоґія не лиш первістного походженя слова, але й того, як творять ся слова з коренів. Коли до кореня „мр" додати на кінци наросток „ти", то зробить ся слово „мерти". Требаж тепер знати, що в старославяньскій мові уважало ся „р" самозвуком, і коли оно знайшло ся в слові межи двома співзвуками, як ось в нашім примірі межи „м" і „т", то по нім писало ся, бо очевидно і вимавляло ся ще й звук „ъ", отже ціле слово виглядало тогди так: „мрътиʻ. Із сего одного приміру видимо вже, що етимольоґія, як з одної сторони показуе нам, звідки взяло ся якесь теперішне наше слово, так з другої сторони знову показуе як якесь теперішне слово і длячого так писало ся колись в старославяньскій мові, а у нас гадають люди, що етимольоґія учить, як ми тепер маємо пи-

тістні річи, які він везе з собою, не суть власностию трансвальскої держави.

Новинки.

Львів дня 2-го жовтня 1900.

— **Оповіщене.** В відношеню до оповіщеня ц. к. краєвої Дирекциї скарбу у Львові з дня 1-го вересня 1900 ч. 83.122 о виготовленю і предкладаню властям податковим I-шої інстанциї виказів B. C. D. і E. до ужитку при вимірі податку особисто-доходового на рік 1901, подає ся сим додатково до відомости П. Т. властителів домів і льокаторів, що у виказах B. C. D. належить подати стан мешканців взглядно членів родини, їх занятє і місце замешканя після стану з днем 5-го падолиста 1900 і викази ті предложити ц. к. Адміністрациї податків найдальше до 15-го падолиста 1900. — Виказ B. має бути виповнений через властителя дому винаймленого, виказ C. через чиншівників, а виказ D. через властителів домів невинаймлених. Ті самі викази довжні виготовити властителі готелів і домів заїздних що до тих осіб, котрі довше як 3 місяці без перерви мешкають. — Викази E взглядно E/1 і E/2 мають виготовити службодавці що до осіб побираючих платнї службові, або взагалї які небудь винагородженя що-до одної особи квоту 1200 кор. річно переносячі. — Викази E/1 призначені суть для службодавців, котрі виплачують побори службові лиш однії особі, а викази E/2 для службодавців, виплачуючих побори більше особам. — Сталі і змінні побори як також висота або вартість винагородженя належить подати з послідних 12 місяців на пр. за час від 1-го падолиста 1899 до кінця жовтня 1900. В який спосіб мають бути повисші викази виготовлені і що властиво має ся до виказів вписати, вказують докладно написи поодиноких рубрик. — Блянкети повисших виказів видає протокол подавчий ц. к. Адміністрациї податків у Львові за зголошенєм ся інтересованих безплатно. — *Ц. к. Адміністрация податків.*

— **„Труд“, жіноча спілка промислова** „Клюб Русинок“ у Львові видав таку відозву: Члени „Клюбу Русинок“ у Львові заходять ся коло заснованя такої промислової спілки, яка подаючи помічну руку Русинкам, що шукають працї, могла би рівночасно пропаґувати домашний промисл, достарчувати на замовленє всякого рода жіночих убрань, принимати Русинки на науку шитя, крою, кравецтва, моднярства, удержувати склади з материями, потрібними до жіночих робіт і тим способом старати ся, щоби руский гріш не йшов в чужі руки. В тій цїли уложений статут спілки став вже затверджений властями; тепер розходить ся лише о квоту около 3.000 зр., потрібну до введеня в житє згаданої спілки. На сю цїль вплинуло вже 500 зр., які опроцентовують ся в „Союзї кредитовім“; там будуть вкладати ся і дальші надсилані удїли, де останусь до часу заснованя спілки. Один удїл виносить 10 зр., а вписове 1 зр.; кождому вільно приступити з довільним числом удїлів. Запрошуючи сею дорогою всїх В. П. Родимців до приступленя до спілки „Труд“, просить „Клюб“ висилати гроші на руки предсїдательки „Клюбу“ п-ні Г. Шухевичевої у Львові ул. Собішина ч. 7, куда також зволять інтересовані відносити ся о висилку статутів та о близші інформациї дотично Спілки. — За виділ: *Г. Шухевичева*, предсїдателька.

— **До рускої ґімназиї у Коломиї** вписало ся на сей рік до приготовляючої кляси 36 учеників, до I. кляси в двох віддїлах 93 уч., до II. кл. 58, до III. кл. 50, до IV. кл. 27, до V. кл. 32, до VI. кл. 26, до VII. кл. 21, до VIII. кл. 19 — разом 362 учеників. Розпочата будова рускої ґімназиї оказує ся вже тепер за тісна, бо обчислена лише на 10 кляс; а вже і сего року властиво треба би подїлити і II. клясу, так, що було би тогди разом з приготовляючою 11 кляс.

— **За мора.** В Залїщицкім повітї проявив ся в послїдних часах знов великий рух еміграцийний. Майже що місяця виїздило або виїздить по кілька родин з сіл Синькова, Колодрібки, Блищанки, Щитовець і т. д., т. є. із сіл всхідних. В місяци серпни і вересни кинулась горячка еміграцийна на села західні. Тамтого тиждня виїхало із сіл Печарна і Жежава над Днїстром а також із села Дзвиняча разом кількадесять родин руского селяньства, з жінками і дітьми, удаючись зелїзницею на Львів і Гамбурґ до Канади. В Дзвинячи поблагословив емігрантів на дорогу парох дзвиняцкий. Еміґранти, котрих на дворець відпроваджали сотки людий із згаданих сіл, з плачем розстали ся з рідною землею. По більшій части були се господарі, посідачі 5—6 або й більше морґів поля, а виїхали лиш через зневхоту до тутешних відносин, через брак зарібку і т. п. Потїшаючим обявом єсть се, що всї ґрунти по еміґрантах перейшли в руки господарів, котрі, аби не допустити переходу землї в чужі руки, затягли позички на свої ґрунти, набуваючи землю для себе.

Господарство, промисл і торговля.

— **Рахунок краєвого Союза кредитового у Львові** за місяць вересень 1900.

Стан довжний:

	Кор. сот.	Кор. сот.
1. Удїли		23.256 48
Фонд резервовий		723 96
2. Вкладки:		
Стан з поч. місяця	274.705·38	
вложено	9.452·37	
випято	6.249·49	
Стан з кінцем м. вересня . .		277.908 26
3. Позички затягнені:		
Стан з поч. місяця		
затягнено		
сплачено		
Стан з кінцем місяця . . .		
4. Сальдо відсотків		9.634 36
5. Специяльна резерва		96 86
6. Непіднята дивіденда за р. 1899		495 08
7. Зиск в р. 1899		91 88
Сума .		312.206 88

Стан чинний:

	Кор. сот.	Кор. сот.
8. Позичкі удїлені:		
Стан з поч. місяця	280.761·86	
сплачено	4.130·10	
удїлено	10.331·32	
Стан з кінцем м. вересня . .		286.963 08
9. Движимости		754 10
10. Льокациї		18.265 39
11. Папери фонду резервового і резерва специяльна . . .		697 05

сати яке слово. Коли би так дїйстно було, то ми повинні би хиба писати повисше наше слово „мрьта“, отже по старославяньски. Ті, що домагають ся конче якоїсь „етимольоґічної“ правописи, кажуть ще, що через фонетику затерли би ся корені слів і годі би відтак дійти походженя тих слів. Атже ми в повисшім примірі написали фонетично аж 15 слів і якось корінь в них не затер ся, і ми на них показали як раз походженє слів. Так само не потерпіла на тім анї крихти і „ціха научна“.

З повисшого виходить, що першою причиною, задля котрої мішанину фонетичних правописий, не лиш нашу але й инші, уважають і називають загально „етимольоґічною правописию“ єсть нерозуміне задачі і цїли етимольоґії. Етимольоґія показує як і длячого колись давно в замерклих часах писали ся слова, а люди гадають, що она учить як тепер треба слова писати. Розуміє ся, що се відносить ся лиш до тих, котрим дїйстно ходить о якусь правопись, а не зовсїм иншу річ, котра нї з правописию, анї з етимольоґією не має нїякої звязи.

Етимольоґія, як ми то вже попереду сказали, дала би собі з живою мовою і без письма раду; але скоро розходить ся о мертві язики, то она не має иншої ради, лиш мусить держати ся письма, мертвих букв, котрі тогди суть для етимольоґа тим, чим для того, котрий слїдить за розвоєм зьвірят, суть скаменїлі останки зьвірят. Етимольоґ доходить тогди по письмі, по всїляких буквах і способі їх писаня та по порівнуваню їх зі звуками живих язиків, як они вимавляли ся, яка була в якійсь мові вимова поодиноких звуків, як ті звуки а вслїд за ними і букви в письмі та спосіб писаня зміняли ся у поодиноких народів. Єсть то дуже трудна і томляча робота, котра вимагає не лиш великої учености але й бистроти погляду, а до котрої не стає сил одного чоловіка, лиш мусять складати ся на ню многі учені десятками і сотками лїт. В той спосіб удало ся дослїдити розвою письма, удало ся значно пізнати розвій людскої мови, але її первістного початку все-таки не удало ся відшукати. За то удало ся відчитати найстарші памятники людского духа: гієроґліфічне письмо на тисячлїтних египетских памятниках і клинове письмо старих Вавилонців.

При такій роботї говорить ся звичайно о буквах яко о мертвих знаках давних звуків, каже ся, що тоті а тоті букви так а так зміняли ся, бо кождий учений розуміє то, що то в дійсности зміняли ся лиш звуки мови, а відповідно до тої зміни укладано і знаки, писано букви. Люди, що не розуміють того, гадають, що то розходить ся о самі знаки письма, о букви, що якісь букви треба і тепер писати длятого, що они колись давно писали ся, або длятого, що они вийшли з тих давних і треба вже в письмі зазначити, що они вийшли з тих а тих. Длятого, що колись в якімсь слові писало ся на кінци „ъ“, длятого, кажуть ті люди, треба і тепер писати „ъ“ на кінци; длятого, що колись в якімсь слові з „ъ“ вийшло „ы“, то і тепер треба писати „ы“, бо так — кажуть — учить етимольоґія і то буде „етимольоґічна правопись“. Тимчасом то неправда, бо коли „ъ“ писало ся на кінци то єго вимавляло ся, а коли затратив ся звук, то і не треба знака на него; також і буква „ъ“ не змінила ся на букву „ы“ лиш змінив ся звук на звук і писало ся „ы“, бо вимавляло ся звук „ы“, скоро же той звук щез, то і нема потреби писати знак на него. Нинї нема у нас ріжниці у вимові межи „и“ „ы“, отже й нема потреби писати два знаки. Колись в старославяньскій мові була, видко, ріжниця, що виходить хоч би з того, що установлено два знаки; прецї на один і той сам звук не установлювано би двох знаків, а як би й установлено, то нинї тим більше відпала би потреба робити ріжницю. Наконець і етимольоґія не учить писати; напишіть лиш вірно після вимови яке слово, а етимольоґія вже дасть собі раду. Отже помішанє етимольоґії з письмом єсть другою причиною, задля котрої у нас мішанину фонетичних правописий уважають і називають „етимольоґічною правописию“.

Якжеж виглядала би етимольоґічна правопись і чи далась би она установити? — Тут насамперед треба би спитати, відки єї зачинати або може на чім кінчити. У нас звичайно кінчить ся етимольоґія на старославяньскій мові, на найблизшій до нас мертвій мові. Етимольоґічна правопись мусїла би тогди виглядати хиба так, як колись виглядала правопись старославяньскої мови. В такім случаю для учеників першої кляси шкіл народних заким би зачали учити ся писати по теперішному, треба би завести специяльний курс старославяньского язика. А дальше, не кожде слово дасть ся так легко написати після етимольоґії як ось слово „мрьти“. Возьмім н. пр. слово „квас“; оно тут написане зовсїм після фонетики. Як напишете єго після етимольоґії? Звідки взяло ся слово „квас“? Корінь єст „къс“; але опісля „ъ“ скріпило ся в „ы“ і зробило ся „кыс“ (мимоходом сказавши, наші етимольоґічні правописники кажуть, що по к, г, х не вільно писати „ы“); до „кыс“ прийшов наросток „ъ“ і зробило ся „кысъ“; але від того наростка „ъ“ мусить „ы“ змінити ся в „ав“, отже буде „кавсъ“; але тепер „ав“ переставляє ся на „ва“ і робить ся „квасъ“. Так учить етимолоґія. Будьтеж ласкаві і покажіть ту етимольоґію в слові „квас“; вибирайте, що хочете: може „къс“, а може „кысъ“, або може найлїпше „кавс“? Мабуть найкрасше буде сказати: слово „квас“ пише ся після „етимольоґічної“ правописи „кавсъ“ а читає ся „квас“; боїмо ся лиш, що зараз знайде ся якийсь борець за етимольоґію і скаже, що „квас“ неповинно ся писати „кавсъ“, бо то занадто вже зближене до дїдьчої фонетики і треба писа-

12. Кошти адміністрациї	4.210	73
13. Готівка з кінцем вересня . .	390	73
14. Друки для тов. кредитових .	925	74
Сума .	312.206	88

позички: на векслї	104.460·80
для товариств	78.116·00
на скрипти	93.117·41
на conto corrente	11.274·87
	287.936·08

Членів прибуло 4, убуло 0, остало з кінцем вересня 1900 301 з 485 з деклярованими удїлами в сумі 24.250·—

Стопа процентова від вкладок $4\frac{1}{2}$%. Стопа процентова від позичок $5\frac{1}{2}$%—7%.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 2 жовтня. Є В. Цїсар виїде завтра по полудни на лови до Радмес в Стириї і побуде там аж до 8 с. м.

Петербург 2 жовтня. „Прав. Вістник" заперечує тому, мов би Росия анексувала Манджурию. Команду над російскою фльотою на Спокійнім океані обняв віце-адмірал Скридлов.

Льоренцо Маркез 2 жовтня. В Коматіпорт настала страшна експльозия підчас того коли Анґлїйцї збирали покинену Бурами муницию: 2 людий згинуло а 18 єсть тяжко покалїчених.

Ню-Йорк 2 жовтня. Бюро Райтера доносить: Наспів вже приказ вашінґтоньского правительства в справі відкликаня американьского війска з Пекину. Приготовленя до вимаршу вже розпочали ся.

Переписка зі всїми і для всїх.

☞ Просимо не присилати анї марок листових анї карт кореспонденцийних, бо листовно не відповідаємо нікому.

☞ Задля обставин і причин від нас независимих єсьмо змушені застановити „Переписку зі всїми і для всїх" на дві недїлї; по тім часї просимо о дальше присиланє питань, але лиш таких, котрі можуть мати загальне значінє, а не таких котрі мають на цїли лиш залагодженє чисто особистої орудки. Нам годі преці бігати за чимсь по містї і звідувати ся за чимсь, щоби заспокоїти хвилеву потребу або цікавість одного чоловіка.

Роберт: Оцет з яблок і грушок можна би зробити в той спосіб як ви кажете, але хиба лиш для домашного ужитку. Фабрикация оцту з яблок і грушок на більші розміри, на продаж не можлива з двох причин а то насамперед длятого, що преці тілько всїляких відпадків з тих овочів годї призбирати, щоби аж можна виробляти оцет на більші розміри на продаж, а уживати до того самих овочів значилоби марнувати їх, бо преці лїпше виробити вино чи для себе чи на продаж, або зужиткувати в який инший спосіб, як робити оцет, котрого опісля не можнаби анї самому зужиткувати анї продати. А друге: нинї фабричний оцет з дерева та всїлякі есенциї оцтові роблять так величезну конкуренцию домашному виробови оцту, що не оплатило би ся. Оцту у нас минає ся дуже мало по містах а ще менше по селах. Промислу, до котрого уживає ся оцту у нас нема, отже треба обмежити ся на сам спожиток. А як збути випродукований оцет? Хиба взяти бочку на віз і возити від міста до міста, від хати до хати, так як роблять жиди. На то треба бути такими специялїстами як жиди. Певно, що дуже добре було би як би наші господарі ґрунтові сполучали з рільним господарством ще й який промисл, але той промисл треба собі відповідно підобрати, так, щоби він був дійстно продуктивний і приносив зиски. — **Мих. Явор. в Уст.**: 1) Нам нїчого не належить ся. Будьте вже терпеливі до кінця року, а відтак зробите як Вам буде найдогіднійше. Нам поправдї сказавши висилка робить трудности, бо нераз і забуде ся, і треба таки самому нею заняти ся. — 2) Ceratium arvense, зве ся по руски „постріт рілевий"; польскої навви не знаємо. Що таке Mamoran і Argentomorium не знаємо. Може то перекручені назви Majoran і Agrimonia або Argemone? Перша назва і по руски майоран або майранок, друга сметанник, а трета назва єсть на мехіканьский мак, званий також чортовою фіґою, з котрого соку уживають від водної пухлини. — **Ч. в Зал.**: 1) Зверхність громадска не може нікому винаймати в своїм селї права купованя яєць, фасолї і т. п., а так само не може нїкого арештувати за то, що він купує; може прийти до села і десять купців, а менї вільно продати тому, котрому менї хоче ся. Зверхність громадска може хиба лиш з якихсь полїцийних взглядів заказати комусь приходити до села і куповати, а навіть і арештувати єго от н. пр. коли би показало ся, що то злодій, котрий нїби приходить куповати а краде, або, що то чоловік, котрий купує крадені річи, що то чоловік, котрий нїби удає купця, а ширить якусь аґітацию, і т. п. — 2) Гіркість наливки з вишень походить може лиш з кісток, але тогди не повинна би она бути неприятна. Скоро же неприятний смак і запах походить від бочки і плїсни, то може помогло би перефільтрованє. Спробуйте: До лїйки вложити чистої вати, такої, як купує ся в аптицї, виложити нею добре лїйку і дати на тс верству чистого вугля з дерева грубо потовченого і наливати наливку. Гіркість не уступить, але вуголь витягне стухлість і нечистоту і горівка не буде мутна. — **І. Пру в Рад.**: Де можна купити кожух такої моди, як мають будники — то хиба найлїпше спитайте якого будника. Що у кушнїра, то річ певна, але у котрого? — то ми не можемо знати. Може є в Самборі які а може і де инде. — **Вас. Солов. в Чорок.** Курс розпічне ся тогди, коли Видїл краєвий оголосить речинець, а то подамо ми і другі ґазети. Доси то ще не стало ся, а коли стане ся, то також ще не знати. Пильнуйте справи у видїлї повітовім, бо через видїл повітовий треба подавати просьбу і можна дістати стипендию. — **Іл. Стеч. в Т.**: З Поль де Кока була вже друкована у нас одна повість, а то: Пан Капустянна головка шукає своєї жінки. О скілько знаємо, се одинока повість того автора переложена на руский язик. Повість, про котру Ви питаєте, не була переложена. Впрочім переклади повістий того автора не конче годять ся для нашої публики. — 2) Францусска граматика до самоуки найлїпша: Toussaint-Langenscheidt. Ческої не знаємо: може Cebulky: Böhm. Grammatik після методи Ahn-а, цїна 80 кр. — 3(Новелї і повісти того автора, то лихо. — 4) Календар „Просьвіти" не то вже приготовлений до друку, але може вже й видрукований.

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.)

ти після правдивої етимольоґічної правописи „кысъ" а читати „квас". Може і то була би правда, коби лиш не знайшов ся хтось третий і не сказав, що не можна анї сяк анї так писати лиш треба писати „късъ" а читати „квас", бо то найправдивійша етимольоґічна правопись походяча від самого кореня.

Отже як гадаєте, котра „етимольоґічна правопись" найправдивійша? Авжеж, що ніяка, бо якась етимольоґічна правопись то абсурдум; етимольоґічної правописи не було нікола, нема нїгде в сьвітї і просто не може бути, бо як видимо на повисших примірах ніяка правопись не єсть в силї показати всїх тих змін від разу, які переходило якесь слово а тоті зміни преці показує нам наука етимольоґії. Так, она їх показує, але не учить нас, як ми тепер маємо писати; того учить нас вимова, отже фонетика. Чиж не дивна річ, що у нас люди мало що не пів сотки лїт сварять ся о то, хто старший: чи етимольоґія чи фонетика і котрої науки слухати потреба, а широкі маси народу живуть тимчасом во тьмі кромішній? Може і не дивно, бо то сварить ся темнота; як би нашим людям було ясно в головах, то они би не плели дурниць, неписували без потреби цїлі купи книг про „етимольоґічну і фонетичну правопись", ґазети не морочили би тим голови своїм читателям, і не тратило би ся без потреби час, сили і гроші на пусте балакане, котрому брак не лиш „цїхи научної", але таки всякої розумної основи.

Але може комусь за мало повисших двох примірів „етимольоґічної" правописи, бо преці можна зовсїм сьміло спитати: длячого нам перестати і кінчити як раз на старославяньских коренях? Атже коли вже етимольоґія то нехай буде етимольоґія! Коли хочемо написати слово „вітер", то чому не сягнути нам трохи дальше поза наше гнїздо. Етимольоґія показує преці, що в звязи з нашим словом „вітер" стоїть російске „ведро", ческе „vedro", нїмецке „Wetter", анґлїйске „weather", латиньске „aether", грецке „αἰθήρ". Отже скоро якась етимольоґічна правопись мала би бути консеквентною, то повинна би показувати не лиш походженє слова і зміни, які оно переходило, але також і єго звязь зі словами в инших мовах. Зробіть же то, коли ласка і покажіть то все на правописи якогось слова, а поставите неоспоримий доказ, що не лиш розумієте ся на етимольоґії, але що й дійстно може бути правдива етимольоґічна правопись. Не можете? Ну, то не морочте собі і другим голови якоюсь етимольоґічною правописию, чимсь, що не може бути.

Ще один і послїдний але красний примір: придивіть ся і попробуйте, по якому ми пишемо слово „дочка" або донька" і коли то фонетика, то викиньте єї до чорта а заведіть в тім слові правдиву і консеквентну правопись фонетичну. Етимольоґія шукає походженя і розвою того слова в мовах всїх народів, які лиш їй приступні і видить, що наше слово „дочка" або „донька" єсть то саме, що російске „доч", ческе „dcera", церковне „дщер", польске cora (corka; нинїшна польска правопись, мішанина так само як і кожда инша, задержала ще давну фонетику а домішала до неї вже нову даючи значок на „ó"), лужицке „hzher", хорватске „kher", грецке „kore" (κόρη), нїмецке „tochter", анґлїйске „danghter", грецке „thygater" (θυγάτηρ), перске dochter і т. д. Отже скажіть тепер, як вийти з того хаосу споріднених слів і як написати нам наше слово „донька" або „дочка" такою етимольоґічною правописию, щоби в нїм було дійстно видко етимольоґію отже і спорідненє нашого слова з тамтими? А преці лиш така правопись котра би і то показала, була би дійстно етимольоґічною.

(Дальше буде.)

За редакцію відповідає: Адам Креховецкий.

TYGODNIK MÓD I POWIEŚCI

Ілюстрована часопись для женщин.

БЕЗПЛАТНО

4 томи повісти

Клим. Юноши **„Внучок“** — А. Мечника **„Ованес Огана“** — К. Лясковского **„Зужитий“** — Ст. Аріеля **„Улуди“**

за кождий чверть рік том

одержать як „ПРЕМІЮ“ передплатники галицкі.

„TYGODNIK MÓD I POWIEŚCI“ в будучім 1900-тім, а в 42-ім році істнованя буде виходити під тим самим як доси літератским напрямом, з задержанєм і на будуче дотеперішного отрудництва в специяльних відділах видавництва.

MODY PARYSKIE

(2.000 рисунків і 12 великих аркушів з кроями і взірцями робіт жіночих) і

GOSPODARSTWO DOMOWE,

завдяки котрим наша часопись незавимо від заспокоєня потреб ума образованої женщини, запевнює її практичну хосенність ствердженої вартости.

Обітниць богатих на слова, заповідань уліпшень і реформ, якими визначують ся більше менше всї проспектові оголошеня, уникали ми доси з принципу. Тим менше могли би ми уживати їх тепер, коли читаюча публика відповіла на проявлений в Tygodnik-у напрям дійстними доказами признаня, становлячими для редакциї цінну заохоту до постійности на обібраній дорозї.

Одинокою обітницею з нашої сторони, а радше сказавши, одиноким з'обовязанєм, яке приймаємо, єсть стояти і дальше на основі тих пересьвідчень, котрі нині вільно нам вже уважати тревалим звеном між часописию а читателями, а подаючи їм інформациї з проявів дійстного житя, вибирати зпоміж них лише ті, яких вартість і вплив на суспільність власну або чужу признаємо. Ту задачу хочемо виповнити як доси без тіни упереджень, сторонничої ненависти і взгляду на личний інтерес.

То всьо, що вільно нам нині сказати о дусї і напрямі нашої праці на будуще.

Не спускаючи з уваги печаливого і безперервного постійного забезпеченя сотрудництва нашої часописи, маємо сказати кілька слів о тім, що ми в відділі белетристики приготовили для „TYGODNIK-A MÓD I POWIEŚCI“ на будуючий рік.

Маєм запевнені праці: *Мариї Родзевичівної, Віктора Гомулицкого, Володислава Ст. Рей монта, Севера (Ігн. Мацїйовского), Володислава Уминьского* і многих инших.

В відділі поезиї звістні читателям пера: *Казимира Глиньского, Миріяма, Лянгого, Ор-Ота* і инших, обіцяли нам свої твори на слідуючий рік.

Розпочинаємо рік 1900 двома творами повістевими:

Волод. Ст. Реймонта
повість п. з.:
І по многих днях. — І по многих літах....

Севера
повість п. з.:
Леґенда.

Услівя передплати разом з премією:

У Львові і Кракові:	
Чвертьрічно	1 зр. 80 кр.
Піврічно	3 зр. 60 кр.
Річно	7 зр. 20 кр.

В Галичині з почтовою пересилкою;	
Чвертьрічно	2 зр. 20 кр.
Піврічно	4 зр. 40 кр.
Річно	8 зр. 80 кр.

Редактор ЯН СКИВСКИЙ.

Передплату для ЛЬВОВА і ГАЛИЧИНИ приймає, числа оказові і проспекта даром висилає

Головна Аґенция і Експедиция „TYGODNIKA“ у Львові

Пасаж Гавсмана ч. 9 і всї книгарні і контори письм.

З друкарні В. Ловиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телефона число 569).